

Ὁ Θεὸς στὴν πόλη

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Περὶ συνεδρίων

Τὰ συνέδρια, ὅταν δὲν ἐκπίπτουν σ' ἓνα «συνεδριακὸ τουρισμὸ», ὅπως συχνὰ κατηγοροῦνται, ἀποτελοῦν πολύτιμη συμβολὴ στὴν προβολὴ καὶ τὴν προαγωγὴ εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Δὲν προβάλλονται σ' αὐτὰ μόνο ἐρευνητικὰ ἀποτελέσματα, ἀλλὰ οἱ διάφορες συζητήσεις συντελοῦν στὴ δημιουργία νέων ζυμώσεων καὶ ἡ ἀνακοίνωση συνήθως στὸ τέλος τοῦ τίτλου τοῦ ἐπομένου συνεδρίου κινητοποιεῖ δραστηριότητες γιὰ τὴν προετοιμασία νέων ἐρευνῶν. Τὸ καινούργιο θέμα εἶναι καταστάλαγμα τοῦ προβληματισμοῦ τῶν συνέδρων στὴν ἐπιστήμη τους, στὴ σχέση της μὲ τὴν κοινωνικὴ πραγματικότητα, στὶς λύσεις ποὺ θὰ πρέπει νὰ προταθοῦν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση καιρῶν ζητημάτων στὸ χῶρο τῆς συγκρότησης τῆς γνώσης, τῆς ἐρευνας, τῆς κατάρτισης τῶν ὑπευθύνων, τῆς διαποίμανσης, ἂν πρόκειται γιὰ συνέδρια ποὺ ἀφοροῦν στὴν Πρακτικὴ ἢ Ποιμαντικὴ Θεολογία.

Τὸ συνέδριο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ συνιστᾷ ἓνα πολὺβουο μελίσσι καὶ τὸ παρομοιάζω μὲ μία κινῆση στὴν ὁποία καταλήγουν ἐργάτριες μέλισσες γιὰ ν' ἀποθέσουν τοὺς καρποὺς τῶν κόπων τους ἀπὸ ὁποιο σημεῖο τοῦ ὀρίζοντα κι ἂν προέρχονται. Μόνο ποὺ τὸ μέλι ἢ τὸν βασιλικὸ πολτὸ δὲν τὸν γεύεται μόνο ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιες γεύονται τὴν πολὺτιμη τροφὴ καὶ δοκιμάζουν τὴν ποικιλία τῶν λουλουδιῶν ἀπὸ τὴν ὁποία ἀντλήσαν οἱ ὑπόλοιποι. Μὲ τὴ σειρὰ τους ἀποκομίζουν κι αὐτὲς τὸ ἀπαραίτητον, «ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασίαν», καὶ τὸ λοιπὸν ἀφήνουν χαίρειν, σύμφωνα μὲ τὴν προτροπὴ τοῦ Μ. Βασιλείου.

Ἄλλωστε καὶ νὰ θέλανε νὰ τὰ πάρουν ὅλα δὲν μποροῦν γιατί ἡ δομὴ καὶ οἱ διαδικασίες τῶν συνεδρίων δὲν ἐπιτρέπουν τὴν πανταχοῦ σύγχρονη παρουσία τῶν συνέδρων σὲ ὀλομέλειες, ἐπὶ μέρους ὁμάδες ἐργασίας, συνεδρίες ἀνακοινώσεων, προβολὲς καὶ λοιπὲς ἐκδηλώσεις. Πάντοτε μεσολαβεῖ ἓνα σχετικὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὸ πέρασ ἐνὸς συνεδρίου μέχρι τὴν ἐκτύπωση τῶν πρακτικῶν. Τότε κανεῖς, κρατώντας στὰ χέρια του τὴν ἔκδοση, ἐπιχειρεῖ ν' ἀποτιμήσει τὴν ἀξία ὅλων ὅσα διαμείφθηκαν κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ συνεδρίου καὶ αἰσθάνεται εὐτυχῆ.

Τὰ Πρακτικὰ ἐνὸς συνεδρίου

Μπορῶ, λοιπὸν, νὰ διαβεβαιώσω τοὺς ἀναγνώστες, ὅτι ἓνα τέτοιο αἶσθημα μὲ διακατέχει κρατώντας στὰ χέρια μου ἀντίτυπο τῶν Πρακτικῶν ἐνὸς συνε-

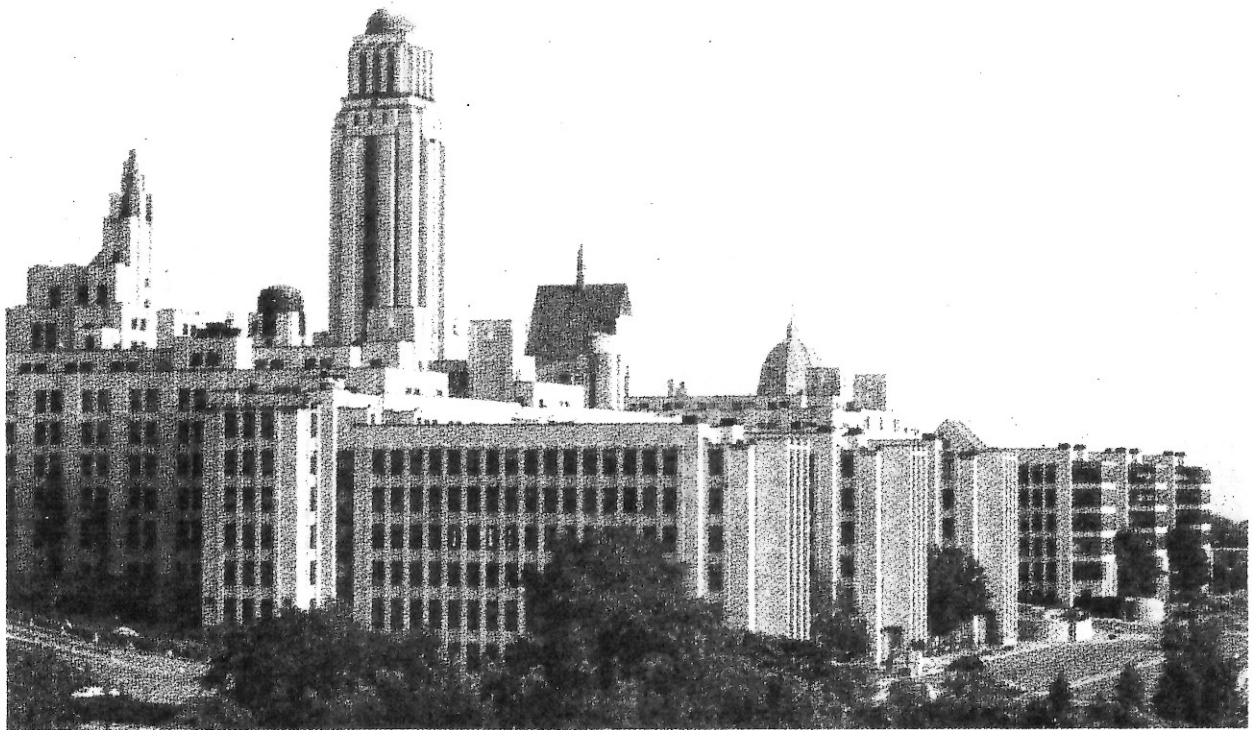
δρίου ποὺ ἐγινε πρὶν περίπου τρία χρόνια στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μόντρεαλ στὸν Καναδᾶ ἀπὸ 22 ἕως 25 Αὐγούστου 1995 μὲ θέμα: «Προκλήσεις τῆς πόλης πρὸς τὴν Πρακτικὴ Θεολογία»¹. Τίτλος τῶν δημοσιευμένων Πρακτικῶν εἶναι αὐτὸς ποὺ θέσαμε ὡς προμετωπίδα στὸ σημερινὸ μας ἄρθρο: Ὁ Θεὸς στὴν πόλη. Εὐαγγέλιο καὶ Ἐκκλησίες μέσα στὸν ἀστικὸ χῶρο². Περιλαμβάνει τὰ περισσότερα κείμενα ποὺ ἀνακοινώθηκαν στὸ συνέδριο ἀπὸ ρωμαιοκαθολικούς, προτεστάντες καὶ ὀρθοδόξους συναδέλφους, ποὺ συγκεντρώθηκαν ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τοῦ κόσμου καὶ μοιράζονται παρόμοιους προβληματισμοὺς ὅσον ἀφορᾷ στὶς πραγματικότητες τῆς πόλης καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ λόγος ποὺ διατυπώθηκε ἦταν πληθυντικός. Τὰ κείμενα ποὺ συγκροτοῦν αὐτὸν τὸν τόμο φέρουν τὴ σφραγίδα αὐτῶν τῶν διαφορετικῶν εὐαισθησιῶν καὶ τῶν ποικίλων ἐκφράσεών τους ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὴ Ζυρίχη, ἀπὸ τὸ Κεμπέκ στὴ Λυών, ἀπὸ τὴν Πολυνησία στὴν Ἀφρική.

Τὸ ἔργο ἐνδιαφέρεται γιὰ τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὴ σύγχρονη πόλη, τὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἀπὸ τὴ μία ἀποβλέπει στὰ ἐρωτήματα καὶ στὶς μετατοπίσεις τὶς ὁποῖες ἡ πόλη ἐπιβάλλει στὴν Ἐκκλησία καὶ στὴν ποιμαντικὴ πράξη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μελετᾷ τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὶς ποιμαντικὲς πρακτικὲς καὶ τὴ σύγχρονη ἀστικὴ νοοτροπία.

Αὐτὲς οἱ πρακτικὲς εἶναι ξένες ὡς πρὸς τὴν πόλη, καθὼς ὑποστηρίζουν ὀρισμένους; Ἐχουν ὡς πρότυπα τὸν ἀστικὸ πολιτισμὸ ἢ ἔχουν στάση κριτικὴ ὡς πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἤθη καὶ τὶς ἐπικρατοῦσες συνήθειες; Τόσα ἐρωτήματα στὰ ὁποῖα τὸ βιβλίο δίνει κάποιες ἀπαντήσεις. Αὐτὲς ἀγγίζουν τὰ δυναμικὰ κινήματα ποὺ διατρέχουν τὶς διαθέσιμες ἐνοριακὲς δομές, τὴν κοινωνικὴ στράτευση, τὴ ζωὴ χριστιανικῶν σχηματισμῶν ἐκτὸς παραδοσιακῶν κοινοτήτων καὶ τὴ λατρεία στὴν καρδιὰ τῆς πόλης.

Ὁ πλοῦτος τῶν περιεχομένων

Τὸ ἔργο περιλαμβάνει δύο μέρη. Ἐνα πρῶτο μέρος ποὺ ἐπιγράφεται: Κοινωνιοπολιτιστικὲς καὶ ἠθικὲς προοπτικὲς, συγκεντρώνει τὰ κείμενα ἐκεῖνα ποὺ προσεγγίζουν τὸ θέμα τῆς πόλης καὶ τὴ σχέση της μὲ τὸν Θεὸ ἢ τὴ θρησκεία σὲ προοπτικὲς εὐαγγελικὲς, κοινωνιοπολιτιστικὲς, ἠθικὲς καὶ θεολογικὲς προοπτικὲς ὁμως μὲ στραμμένη τὴν προσοχὴ τους στὴν ἀστικὴ ἐμπειρία καὶ στὶς ποικίλες ἐκδηλώσεις της. Τὸ δευτε-

Φωτογραφία του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ, το οποίο φιλοξένησε το συνέδριο.

ρο μέρος που επιγράφεται: *Εκκλησιολογικές και ποιμαντικές προοπτικές*, υιοθετεί μία προοπτική περισσότερο εκκλησιολογική και ποιμαντική, ή οποία και ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την άποστολή της άστικής Εκκλησίας στην ένορία και στην κοινότητα, στη λατρεία και τη λειτουργία ή και στην αρχιτεκτονική των χριστιανικών ναών και στη σχέση τους με την πόλη.

Εάν, βέβαια, αυτό το εύρος των ένασχολήσεων που έχουν ως άφετηρία την Ευρώπη και φθάνουν μέχρι το Κεμπέκ, την Αφρική, τον Νότιο Ειρηνικό ή τις Ήνωμένες Πολιτείες μπορεί να φανεί ετερόκλητο, είναι έντονοι *κατ' εικόνα του πλούτου και της ποικιλίας της πόλεως*. Ο αναγνώστης θα πρέπει να βρει την ευκαιρία να στοχαστεί πάνω σε περισσότερες από μία προκλήσεις που θέτει στον Χριστιανισμό ή πόλη.

Εκείνο που στηρίζει και συνέχει αυτόν τον στοχασμό, είναι το ερώτημα για το «πώς» της αναγγελίας και της πρακτικής του Ευαγγελίου στους κατοίκους των σημερινών πόλεων. Εάν το Ευαγγέλιο εμφανίζεται ένιστε σαν *υπόθεση αγροτική* ή πνοή του ανταποκρίνεται περισσότερο στην *άστική δυναμική*, εκείνη στην οποία ο Θεός του Ίησού Χριστού εμφανίζεται όχι δια μέσου της φύσεως αλλά δια μέσου των ανθρώπινων σχέσεων. Έτσι, όμως, η πόλη υποχρεώνει τον καθένα μας να πολλαπλασιάσει τις σχέσεις του με τους άλλους, και σε πάμπολλες ευκαιρίες με τον Θεό του Ευαγγελίου, αν στο ελάχιστο αισθανόμαστε ότι η πρόσκληση του είκοστού πέμπτου κεφαλαίου του Ματθαίου απευθύνεται σ' εμάς.

Εκείνο που βγαίνει ως συμπέρασμα από τα Πρα-

κτικά αυτού του συνεδρίου είναι ότι το Ευαγγέλιο δεν είναι κληρονομιά του γεωργικού κόσμου και μιας αρχαϊκής νοοτροπίας. Το Ευαγγέλιο ενδιαφέρεται άμεσα για μια κοινωνία πολιτών (*cocitoyenneté*), και θεμελιώνει τόσο τη δυνατότητα όσο και το καθήκον των χριστιανικών κοινοτήτων να την (έκ)δηλώνουν στον άστικό χώρο. Εκκλησία και πόλη συγκροτούν μία κοινοπολιτεία (κοινή πολιτεία). Οί χριστιανοί μετέχουσιν πάντων ως πολίται ... επί γης διατρίβουσιν, *ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται...* (έπιστολή προς Διόγνητον)³.

Ο αναγνώστης των *Πρακτικῶν* σάν καλὸς περιπατητῆς ὀφείλει νὰ ἀκολουθῆσει τοὺς ποικίλους δρόμους τοὺς ὁποίους προτείνουν οἱ συγγραφεῖς τῶν κειμένων. Ἐμεῖς εὐχόμεσθε, μαζί με τοὺς ἐπιμελητῆς τοῦ τόμου, ὁ αναγνώστης ν' ἀνοίγει καὶ ἄλλους, συμμετέχοντας με τὸν τρόπο του τόσο στὸ ἐργοτάξιο τῆς πρακτικῆς θεολογίας, ὅσο καὶ σ' ἐκεῖνο τῆς πόλεως. Γένοιτο!

1. Τὸ πρόγραμμα τοῦ συνεδρίου εἶχαμε ἐκθέσει συνοπτικὰ στὸ τεῦχος τῆς 1ης Ἰουνίου 1995 τοῦ «Ἐφημερίου», σ. 183. Ἡ προσωπικὴ μας ἀνακοίνωση δημοσιεύτηκε στὸν «Ἐφημεριο» τῆς 15ης Νοεμβρίου καὶ 1-15ης Δεκεμβρίου 1995, σ. 376-378 καὶ 400-402.

2. *Discu en ville. Évangile et Églises dans l' espace urbain*. Ἡ ἔκδοσις ἔγινε ὑπὸ τὴν διεύθυνση τῶν καθηγητῶν Jean - Guy Nadcau καὶ Marc Pelchat προέδρου καὶ γενικοῦ γραμματέως στὴν τριετία 1995 - 1998 τῆς Διεθνούς Ἐταιρείας Πρακτικῆς Θεολογίας, οἱ ὁποῖοι εἶχαν καὶ τὴν εὐθύνη τῆς προετοιμασίας τοῦ συνεδρίου, στὴ σειρά «Théologies Pratiques» τῶν Ἐκδόσεων Novalis, Outremont (Québec), 1998, 366 σ. Συνεκδότες οἱ ἐκδοτικοὶ οἴκοι Cerf (Παρίσι, Lumen Vitae (Βρυξέλλες) καὶ Labor et Fides (Γενεύη). Οἱ Nadcau καὶ Pelchat παρουσιάζουν μετὰ πολὺ ὠραῖο τρόπο τὸν τόμο στῆς σ. 9-13 τοῦ βιβλίου τους.

3. Πρβλ. τὸ ἄρθρο μου Ἐπί γῆς ἄλλοτριάς; («Ἐφημεριος» 1 καὶ 15 Ἰουνίου 1995, σ. 182-183, 220-221).